

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2726
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.4.2024/45
Karar Numarası : 2024/382
Başvuran : 1- A. N.
: 2- S. Ö.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranların, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (PTT AŞ) gönderi ücretlerinin yüksek olduğu ve sembolik miktarlara indirilmesi; ceza infaz kurumlarında mahpusların gönderdiği mektup, dilekçe vs. gönderilerin, “Whatsapp” uygulaması aracılığıyla muhataplarına iletilmesi ve farklı mahpuslar tarafından aynı adrese gönderilen mektupların aynı zarf içerisinde gönderilmesine izin verilmesi iddia ve taleplerine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranlar, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Önceden aynı adrese gönderilmek üzere tek bir zarf içerisinde, birden fazla mahpusun mektuplarının veya dilekçelerinin muhatabına gönderilebildiğini ancak ceza infaz kurumlarında idarelerce artık buna izin verilmediğini,

b. Aynı adrese gönderilse bile her bir mahpusun ayrı ayrı para ödeyerek farklı zarflarda mektup ve dilekçelerini postalaması gerektiğini,

c. Uygulamanın herhangi bir yasal dayanağı olmadığını ve PTT AŞ tarafından son yıllarda taahhütlü mektup, faks ve diğer posta giderlerine ilişkin fahiş fiyat artışlarının yapılması nedeniyle gelinen noktada ekonomik olarak zorlandıklarını,

ç. Mektuplarının zaten Ulusal Yargı Ağı Projesine (UYAP) kaydedildiğini ve postayla gönderilmesinin, ceza infaz kurumu personeline de çok fazla iş çıkardığını bu nedenle mektup veya dilekçelerinin, PTT AŞ aracılığıyla değil; ücretsiz ve hızlı bir uygulama olan “Whatsapp” ile muhataplarına gönderilmesini istediklerini,

d. Taleplerini Adalet Bakanlığına da ilettiklerini ancak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesinin (ACEP) yurt genelinde ceza infaz kurumlarında yaygınlaşmaya başladığı şeklinde cevap verildiğini,

e. ACEP’in tutulmakta oldukları Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna kurulmasını beklemeyeceklerini iddia etmekte, nitekim birden fazla mahpus tarafından aynı adrese gönderilecek mektupların tek zarfla gönderilebilmesini, PTT AŞ gönderi ücretlerinin sembolik miktarlara düşürülmesini ve bundan böyle mektup vs. gönderilerinin Whatsapp uygulaması aracılığıyla iletilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

a. Kurumda tek bir zarf içerisinde toplu olarak mektup gönderiminin yapılmadığı, başvuruların aynı zarf içerisinde çoklu mektup gönderilmesi talebiyle ilgili muhatap Kuruma da ayrı ayrı başvuru yaptıkları; Kurum İdare ve Gözlem Kurulu kararlarıyla başvuruların reddedildiği ve başvurular tarafından kararlara itiraz edilmediği,

b. Konuyla ilgili başka mahpuslar tarafından Kurum uygulamasına ilişkin şikâyet yoluyla İnfaz Hâkimliğine de başvurulduğu,

c. İnfaz hâkimliği ve akabinde kararına karşı itiraz edilen ağır ceza mahkemesi tarafından da Kurum idaresinin uygulamasında usul ve yasaya aykırılık bulunmadığından bahisle başvuruların başvurularının reddine karar verildiği,

ç. Kurumlarında henüz ACEP uygulamalarının kullanımına uygun altyapı ve donanımın bulunmadığı,

d. Mektupların ücretlendirilmesinde Kurumun bir dahlinin bulunmadığı ve gönderi ücretinin PTT AŞ tarafından belirlendiği ifade edilmiştir.

4. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvurular tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuru dilekçesini tekrarla konunun Kurumumuzca eksik ele alındığını düşündükleri; PTT AŞ, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Adalet Bakanlığını da ilgilendiren başvuruya ilişkin yalnızca tutuldukları Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden görüş istenmesinin yeterli olmadığı,

b. Önceden tek zarf içerisinde birden fazla mahpusun mektuplarını göndermesine müsaade edildiği ancak PTT AŞ gönderi ücretlerinin artmasından sonra, ceza infaz kurumu idarelerinin, adeta PTT AŞ'nin tahsildarı gibi davrandığı ve her mahpusun ayrı ayrı zarflarda mektup göndermek zorunda bırakıldığı,

c. PTT AŞ'nin fiil ehliyetlerinin kısıtlı olması sebebiyle kendileriyle sözleşme yapamasa da ceza infaz kurumu müdürlüklerinin tüzel kişiliğinin bulunduğu ve PTT AŞ tarafından gönderilerde güncel tarife üzerinden indirim uygulanmak üzere ceza infaz kurumlarıyla sözleşme yapılabileceği,

ç. ACEP'in Kurumda ne zaman hayata geçirileceğinin belirsiz olduğu ve bekleyemeyecekleri bu nedenle de içinde bulunduğumuz teknoloji çağında gönderilerinin, verecekleri numaralara Whatsapp uygulaması ile gönderilmesini istedikleri iddia ve talep edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görevleri arasında sayılmıştır.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" belirtilmiştir.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre: "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur...*"

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Anayasa'nın 22'nci maddesi; "*Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.*" hükmünü haizdir.

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) içtihatları incelendiğinde ise mahpusların mektup gönderme ve alma hakkının, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "*Özel ve aile hayatına saygı hakkı*" başlıklı 8'inci maddesiyle ilişkilendirildiği görülmektedir (bkz. AİHM, Ahmet Temiz/Türkiye, B. No: 64879/17, 13/9/2022; Fazıl Ahmet Tamer/Türkiye, B.No: 6289/02, 5/12/2006).

15. AİHS'in "*Özel ve aile hayatına saygı hakkı*" başlıklı 8'inci maddesi; "*Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.*" şeklinde düzenlenmiştir.

16. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kuralları'nın (Nelson Mandela Kuralları) "*Dış dünya ile iletişim*" başlıklı 58'inci kuralın birinci fıkrasının (a) bendine göre; "*Mahpusların gerekli gözetim altında, düzenli aralıklarla aile ve arkadaşlarıyla yazılı iletişim kurarak ve varsa telekomünikasyon, elektronik, dijital ve diğer araçları kullanarak... iletişim kurmalarına izin verilir.*"

17. Benzer şekilde Avrupa Cezaevi Kuralları'nın "*Dış Dünya ile Temas*" başlıklı 24.1 maddesinde; "*Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir.*" düzenlemesi yer almaktadır.

18. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesinin (AİÖK) ceza infaz kurumlarına yönelik "*Hapis*" başlığı altında yer alan 51'inci kuralına göre; "*Mahkûmların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahkûmlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkânı verilmelidir. Buradaki temel prensip, dış dünyayla temasın desteklenmesi olmalıdır; bu tür temasın sınırlanması sadece kayda değer güvenlik endişeleri veya kaynak kısıtlılığı nedenlerine dayandırılabilir.*" (2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3]).

19. Somut olay incelendiğinde başvuranların, Kurumumuza yapmış olduğu başvurudaki aynı talepleri haiz dilekçelerle Adalet Bakanlığına da başvuru yaptığı görülmüş, Kurumumuz tarafından PTT AŞ'den görüş talep edilmiştir.

20. PTT AŞ tarafından verilen cevapta; UYAP veya farklı elektronik ortamlar aracılığıyla postalarının

iletilmesine imkân sağlaması talebine ilişkin Adalet Bakanlığında Şirkete yapılan herhangi bir talep bulunmamakla birlikte talep olması durumunda konunun değerlendirileceği, aynı zarfta aynı adrese birden çok kişinin mektup gönderebilme talebiyle ilgili olarak ise Posta Tüzüğü'nün ilgili hükmü gereği aynı adrese yollanan mektupların aynı zarf içerisinde gönderilebilme talebinin karşılanmasının mümkün olmadığı, gönderi ücretlerinin sembolik ücretlerle belirlenmesi talebine ilişkin olarak; Şirket tarafından gönderi maliyetleri ve pazar koşulları doğrultusunda fiyatlandırmanın yapıldığı ifade edilmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığının ise konuyla ilişkisi bulunmamaktadır.

21. PTT AŞ'nin posta gönderileri için gerçek/tüzel kişilerle sözleşme imzalanarak güncel tarife üzerinden indirim uygulanabildiği ancak tutuklu/hükümlülerin fiil ehliyetinin kısıtlanması nedeniyle sözleşme yapılmasının da mümkün olmadığı cevabına karşılık ise başvuranlar tarafından PTT AŞ'nin kendileriyle sözleşme yapamasa da ceza infaz kurumu müdürlüklerinin tüzel kişiliğinin bulunduğu ve PTT AŞ tarafından gönderilerde güncel tarife üzerinden indirim uygulanmak üzere ceza infaz kurumlarıyla sözleşme yapılabileceği dile getirilmiştir. Bu noktada belirtmek gerekir ki Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan ceza infaz kurumlarının ayrı bir tüzel kişiliği bulunmamakta; nitekim hepsi, merkez teşkilat içerisinde Devlet tüzel kişiliği altında toplanmaktadır.

22. Ezcümle, PTT AŞ'nin gönderilere uyguladığı ücret tarifesindeki meblağlar; mevzuat çerçevesinde belirlenmekte olup başvuranların gönderi ücretlerinin sembolik miktarlara indirilmesi şeklindeki talebinin, konu itibarıyla Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilmiş ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

23. Başvuranların bir diğer talebi ise gönderilerinin, kendi belirtecekleri numaralara "Whatsapp" uygulaması aracılığıyla gönderiminin sağlanmasıdır. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı" başlıklı 68'inci maddesinin birinci fıkrasına göre "Hükümlü, usul ve esasları Adalet Bakanlığınca belirlenmek suretiyle, gerekli teknik altyapının bulunduğu kurumlarda elektronik yöntemlerle de mektup alıp gönderebilir." denilmiş; konu, 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 76'ncı maddesinde de aynı yönde düzenlenmiştir.

24. Başvuranların, gönderilerinin Whatsapp uygulaması ile iletilmesi talebine yönelik Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ACEP'in ülkemiz genelinde bulunan tüm ceza infaz kurumlarına yaygınlaştırılması çalışmalarının başlatıldığı şeklinde cevap verilmiştir.

25. Konuya ilişkin 5275 sayılı Kanun'un 68'inci maddesindeki düzenlemeden; ceza infaz kurumlarında elektronik yöntemlerle mektup alınıp verilebilmesi, söz konusu ceza infaz kurumunda gerekli altyapının bulunması şartına bağlanmış olup konuya ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisinin Adalet Bakanlığına ait olduğu açıkça ifade edilmiştir. Yine Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından verilen cevaptan da Adalet Bakanlığı tarafından öngörülen elektronik yöntemin ACEP olduğu izahından varestedir.

26. Konu, kanun seviyesinde açıkça düzenlenmiş ve alana ilişkin düzenleme yapma yetkisi Adalet Bakanlığına verilmiştir. Dolayısıyla başvuranların ceza infaz kurumlarında mahpuslarca gönderilecek mektup, dilekçe gibi gönderiler için Whatsapp uygulamasının kullanılması şeklindeki talebi kapsamında, işkence ve kötü muamele olarak değerlendirilebilecek herhangi bir durum olmadığı bu nedenle de Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen talebin kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

27. Başvuru dilekçesi çerçevesinde incelenecek son husus olan başvuranların, birden fazla mahpusun aynı zarf içerisinde aynı adrese mektup/dilekçe gönderilebilmesine izin verilmesi talebiyle ilgili yüksek güvenlikli özelliği haiz muhatap Kuruma da başvuru yaptığı görülmüştür.

28. Başvuruya ilişkin Kurum İdare ve Gözlem Kurulu tarafından Kurumda 5275 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası gereğince değerlendirilen hükümlüler, organize suçlar, terör örgütü üyeleri ve yöneticilerinin barındırıldığı ve bunlardan terör örgütü üyelerinin, diğer ceza infaz kurumlarında aynı suç grubunda bulunan hükümlü/tutuklularla ve dışarıda bulunan kişilerle gizli bilgileri ve örgütsel haberleşmeye yönelik yazıları Kurumdan göndermeye çalıştıkları, Kurumda ve bilgi aldıkları diğer kurumlardaki hükümlü/tutukluların yazdıkları mektupların inceleme ve kayıt işlemleri esnasında bir mektup zarfı içerisinde birçok hükümlü/tutukluya ait mektup olduğunun tespit edildiği ifade edilmiştir. Kaldı ki, başvuranlar tarafından talep edilen mektup gönderme yönteminin, haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası alan mahpusların,

istediklerinde mektup gönderebilmelerine fırsat verdiği belirtilmiştir.

29. Ayrıca Kurumdan çıkış yapan mektup zarflarının üzerinde hangi göndericinin adı yazılı ise o kişinin dosyasına ilgili mektubun taranarak eklendiği ve UYAP kaydının yapıldığı dolayısıyla ilerleyen zaman içerisinde mektuplarla ilgili bilgi istendiğinde, aynı zarfta farklı mahpusların mektup/dilekçelerinin yer alması durumunda mektubun kimin dosyasında muhafaza edildiğinin tespit edilemediği ve Kurum içi işleyiş anlamında ciddi problemlerin ortaya çıktığı beyan edilmiştir.

30. Konuya ilişkin ulusal mevzuata bakıldığında da 5275 sayılı Kanun'un "*Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı*" başlıklı 68'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir.*"

31. Aynı şekilde Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 76'ncı maddesinin ilk fıkrasında; "*Hükümlü, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir.*" denilerek her mahpusun kendi gönderisinin ücretini ödemesi gerektiği açıkça düzenlenmiştir.

32. Keza Kurum kararının; açıklanan olası sorunları önlemeye yönelik olarak verildiği, mevzuata uygun olduğu ve bu uygunluğun İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi kararlarıyla da tasdik edildiği bu sebeplerle iddia konusu uygulamayla kötü muamele yasağının ihlal edilmediği anlaşılmıştır (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu [TİHEK], B. No: 2022/1691, K. No: 2023/967, 6/12/2023, para. 16).

33. Sonuç olarak, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/4/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ

Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ

Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye